

Mari Harald

ESISELVITYS KAUPPATIETEIDEN
MAISTERIOHJELMAN KÄYNNISTÄMISEKSI
KOKKOLASSA

ISBN 978-951-39-5927-2 (nid.)
ISBN 978-951-39-5928-9 (verkkok.)

Jyväskylän yliopistopaino
Jyväskylä 2014

SISÄLTÖ

SAATTEEKSI	4
1. Tausta ja tavoitteet	5
2. Esiselvityksen toteutus	6
3. Esiselvityksen tulokset	7
3.1 Vastaajien taustatiedot	7
3.2 Liiketoiminnan kehittämisen painopisteet lähitulevaisuudessa	9
3.3 Osaamis- ja koulutustarpeet liiketoiminnan eri osa-alueilla	11
3.4 Työllisyys- ja uranäkymät	17
3.5 Kiinnostus maisteriopintoja kohtaan	18
4. Yhteenveto ja johtopäätökset	21

LIITE 1. Kyselytulosten koonti: Liiketoiminnan kehittämisen painopisteet lähitulevaisuudessa sekä osaamis- tai koulutustarpeet. (Muut kuin MBA-opintoja suorittaneet)

Saatteeksi

Vuodesta 2003 lähtien on Vaasan yliopiston ja Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen välillä käyty keskustelua kauppatieteellisten maisteriopintojen käynnistämisestä Kokkolassa. Kari Ristimäen vuonna 2004 tekemässä selvityksessä arvioitiin maisterikoulutuksen tarpeellisuutta elinkeinoelämän näkökulmasta, sen perusteella alueella oli tuolloin riittävästi potentiaalia kyseisille opinnoille. Ajan kuluessa näkemys on vahvistunut lukuisien opinnoista kiinnostuneiden yhteydenottojen ja alueen toimijoilla kohdattujen tarpeiden perusteella.

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius ja Vaasan yliopiston kauppatieteellinen tiedekunta alkoivat tehdä vuoden 2014 aikana suunnittelutyötä maisteriopintojen käynnistämisestä Kokkolassa. Samanaikaisesti yliopistokeskuksessa aloitettiin tekemään Esiselvitys kauppatieteiden maisteriohjelman käynnistämiseksi Kokkolassa –hanketta, jonka tarkoituksena on tukea maisteriohjelmasta tehtävää suunnittelutyötä tuottamalla tietoa Keski-Pohjanmaan alueen yritysten liiketoimintaosaamiseen liittyvistä tarpeista. Tässä julkaisussa, joka on osa esiselvityshanketta, tuodaan esille hankkeen tuloksia, eli kyselytutkimuksella selvitettyjä työorganisaatioiden liiketoiminnan kehittämisen painopisteitä lähitulevaisuudessa, liiketoiminnan eri osa-alueiden osaamis- tai koulutustarpeita sekä maisterien työllisyys- ja uranäkymiä. Maisteriohjelman käynnistymisen mahdollistaa ESR-rahoitus, jonka hakemiseen esiselvityksen tuloksia on hyödynnetty.

Esiselvitys kauppatieteiden maisteriohjelman käynnistämiseksi Kokkolassa –hanke on toteutettu 1.3.2014-31.10.2014 välisenä aikana Keski-Pohjanmaan liiton maakunnankehittämissrahalla. Lisäksi hanketta rahoittivat Kokkolanseudun Kehitys Oy, Kaustisen seutukunta ja Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Julkaisun on laatinut esiselvityshankkeen projektipäällikkö. Hankkeen vastuullisena johtajana on toiminut koulutuspäällikkö Paula Kivinen. Hankkeen ohjausryhmään on kuulunut edustus Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen lisäksi, Centria-ammattikorkeakoulu Oy:stä, Merius Oy:stä, Keski-Pohjanmaan liitosta, Kokkolanseudun kehitys Oy:stä sekä Kaustisen seutukunnasta.

Kokkolassa lokakuussa 2014

Mari Harald

1. Tausta ja tavoitteet

Kokkolaan suunniteltu kauppatieteiden maisteriohjelma tulisi toteuttamaan aikuisopintoina siten, että opiskeleminen työn ohella on mahdollista. Hakeutuminen ohjelmaan edellyttää aikaisempia soveltuvia opintoja. Maisteriopinnot suoritettaisiin Kokkolassa siten, että opetusratkaisut ovat opiskelijan kannalta mahdollisimman joustavia ja koulutusteknologiaa hyödyntäviä. Ohjelmasta valmistuneille kauppatieteiden maistereille (KTM) tutkinnon myöntää Vaasan yliopisto. Toteutuessaan opinnot täydentäisivät alueella oman alansa koulutusväylän ylempään korkeakoulututkintoon saakka.

Suunnitellun maisteriohjelman tavoitteena on, että ohjelman sisältö palvelisi mahdollisimman hyvin elinkeinoelämää ja työelämässä olevia opiskelijoita, jotka tarvitsevat työnantajansa tai oman yrityksensä toiminnan kehittämisessä uutta osaamista. Esiselvityshankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa tähän tarkoitukseen. Hankkeessa selvitetään:

- Alueen yritysten keskeisiä liiketoiminnan kehittämisen painopisteitä lähitulevaisuudessa
- Yritysten liiketoimintaosaamiseen liittyviä tarpeita

Lisäksi hanke tuottaa tietoa työllisyys- ja uranäkymistä, joita kauppatieteiden maisteriohjelma voisi tarjota opiskelijalle paikallisen elinkeinoelämän näkökulmasta tarkasteltuna sekä tietoa kiinnostuksesta maisteriopintoja kohtaan.

Esiselvityshankkeella saadaan tietoa maisterikoulutuksen tarpeesta yritysten henkilöstön osaamisen kasvattamiseen. Selvitys antaa tietoa siitä, millaista osaamista maisteriopintojen tulisi tuottaa. Hankkeen tulokset tukevat suunnitellun maisteriohjelman sisällön täsmentymistä.

Hankkeen tuloksena syntyy myös kauppatieteiden maisteriohjelman hankehakemus Keski-Suomen ELYN:n kestävästä kasvusta ja työstä 2014-2020 ESR-hakuun. ESR-rahoitus mahdollistaisi pitkään suunnitteilla olleet maisteriopinnot alueella.

2. Esiselvityksen toteutus

Kokkolan ja Kaustisen seutukunnan alueen yritysten lähitulevaisuuden liiketoiminnan kehittämisen painopisteitä sekä liiketoimintaan liittyviä osaamis- ja koulutustarpeita selvitettiin kevään ja kesän 2014 aikana toteutetulla Internet-pohjaisella kyselyllä Webropol-työkalulla.

Kyselyn kohderyhmä

Kysely lähetettiin erikokoisille ja eri toimialoilla toimiville yrityksille, vastaanottajien joukossa ei ollut kansallisen toimialaluokituksen mukaisia O (Julkinen hallinto ja maanpuolustus), P (Koulutus) ja R (Taiteet, viihde ja virkistys) toimialoja. Tässä julkaisussa vastaajien taustatiedoissa TOL-luokituksen mukaiset toimialat on yhdistetty neljäksi pääluokaksi¹; Teollisuus, Rakentaminen, Kauppa ja Palvelut. Erityisryhmänä kysely suunnattiin myös Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen järjestämissä MBA –koulutuksissa mukana olleille henkilöille. MBA-ohjelma on kauppatieteellinen perustutkintoon johtamaton täydennyskoulutusohjelma, joka ei ole päällekkäinen kauppatieteellisen maisteritutkinnon kanssa.

Kohderyhmän valinnassa hyödynnettiin KOSEKin ja Kaustisen seutukunnan yritysrekistereitä, yliopistokeskuksen kauppatieteiden yksikön asiakasrekisteriä ja liiketoiminnan kehittämisen tutkimusjohtajan ohjausryhmän yritysten edustajia sekä Kokkolan Yrittäjät ry:n hallitusta. Kysely lähetettiin 270 yritykseen tai organisaatioon ja kohdennettiin pääasiassa toimitusjohtajille.

Kyselylomake

Kysely suunniteltiin siten, että saatavien vastausten perusteella on tunnistettavissa osaamisalueita, joita maisteriopintojen tulisi tuottaa. Kyselyn tulokset tukevat näin ollen maisteriohjelman sisällön täsmentymisessä. Kysely toteutettiin webropol-kyselyinä, joka lähetettiin vastaajien sähköpostiin. Lisäksi kysely oli esillä Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen etusivulla vapaasti vastattavissa. Kyselylomake sisälsi pääosin monivalintakysymyksiä sekä lisäksi avoimia kysymyksiä.

¹**Teollisuus:** B Kaivostoiminta, C Teollisuus, D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäädytystoiminta, E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito

Rakentaminen: F Rakentaminen

Kauppa: G Kauppa

Palvelut: I Majoitus ja ravitsemistoiminta, H Kuljetus ja varastointi, J Informaatio ja viestintä, K Rahoitus ja vakuutustoiminta, L Kiinteistöalan toiminta, M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, Q Terveys- ja sosiaalipalvelut, S Muu palvelutoiminta

Muut: A Maa-, metsä- ja kalatalous sekä muu vastaajien itse nimeämä

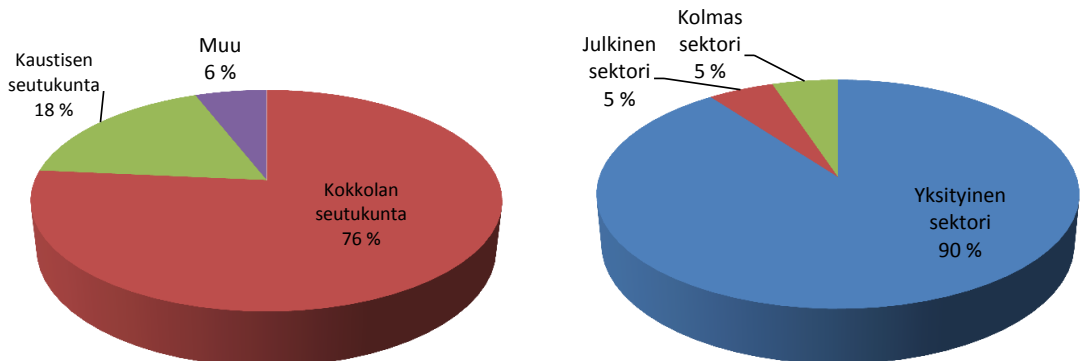
3. Esiselvityksen tulokset

Tässä luvussa tuodaan esille kyselystä saatuja tuloksia. Vastaajien taustatiedot on esitetty luvun ensimmäisessä kappaleessa ja sitä seuraavissa kappaleissa on koottu yhteen alueen yritysten lähitulevaisuuden painopisteitä liiketoiminnan kehittämiseen sekä keskeisiä liiketoimintaosaamiseen liittyviä tarpeita. Lisäksi kuvataan maisteriohjelman opiskelijoiden työllisyys- ja uranäkymiä, sekä kiinnostusta maisteriohjelmaa kohtaan.

Tulokset on eritelty ja esitetty siten, että MBA –koulutuksissa mukana olleiden vastaukset esitetään yhteen koottuna omana kokonaisuutenaan. Kysely lähetettiin sähköpostitse 270 vastaajalle, joista 56 oli MBA-koulutuksessa mukana olleita. Kyselyyn vastasi 71 vastaajaa ja vastausprosentti oli 26 %.

3.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajat, N=51 (Muut kuin MBA-opintoja suorittaneet)

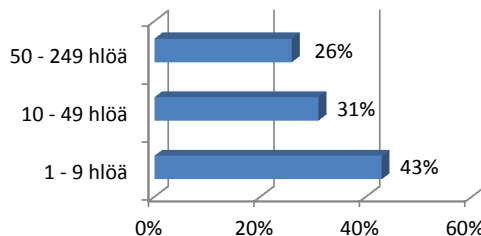

KUVIO 1. Vastaajien sijainti ja sektori, N=51

Muita kuin MBA-opintoja suorittaneita kyselyyn vastasi 51 vastaajaa ja heistä 76 % työskentelee yrityksissä tai organisaatioissa, jotka sijaitsevat Kokkolan seutukunnan alueella. Kaustisen seutukunnan alueelta vastaajia on noin viidesosa. Näiden seutukuntien ulkopuolelta olevia vastaajia on 6 % ja he työskentelevät pääasiassa lähikunnissa. Valtaosa vastaajista (90 %) toimii yrityksissä, mutta mukana on myös muutamia julkisen (5 %) ja kolmannen sektorin (5 %) toimijoita.

Noin neljäsosa vastaajista (N=51) toimii päällikkö- tai esimiestason tehtävissä, valtaosa on yrityksen toimitusjohtajia tai kuuluu yrityksen omistajiin.

Yritysten ja organisaatioiden henkilöstömäärä, %-vastaajista N=51

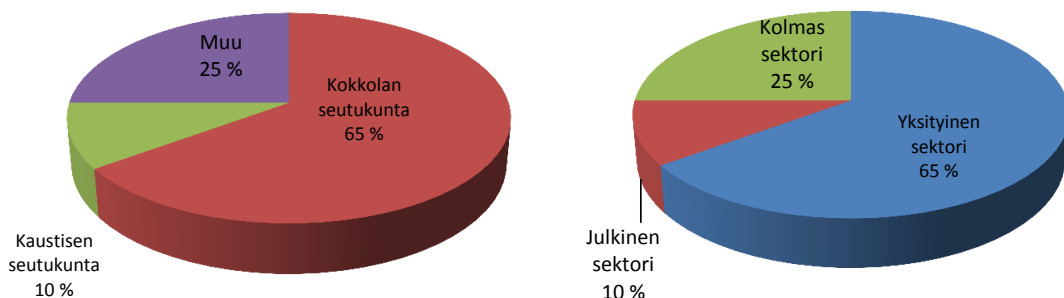
Vastaajat toimialoittain, N=51

Toimiala	%-osuus vastaajista
Teollisuus	29 %
Kauppa	16 %
Palvelut	41 %
Rakentaminen	14 %

KUVIO 2. Vastaajat toimialoittain sekä vastaajien työorganisaatioiden henkilöstömäärä, N=51

Palvelutoimialalla toimivia vastaajia on 41 % ja noin kolmasosa vastaajista edustaa teollisuustoimialaa. Noin 15 % vastaajista sijoittuu kaupan tai rakentamisen alalle. Vastaajista suurin osa työskentelee 1-9 henkilöä työllistävissä työorganisaatioissa ja heistä edelleen noin puolet mikroyrityksissä. Noin kolmasosa vastaajista toimii joko 10-49 suuruissa tai yli 50 henkilöä työllistävissä organisaatioissa.

MBA-koulutuksissa mukana olleet vastaajat, N=20

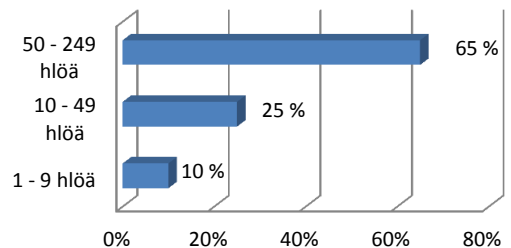
KUVIO 3. Sijainti ja sektori - MBA-koulutuksissa mukana olleet vastaajat, N=20

Kyselyyn vastasi 20 MBA-opintoja suorittanutta ja suurin osa heistä työskentelee Kookolan seutukunnan alueella, kymmenesosa toimii Kaustisen seutukunnassa. 25 % vastaajista on pääosin lähikuntien työnantajien palveluksessa. 65 % toimii yrityksissä ja neljäsosa kolmannella sektorilla. Julkisen sektorin toimijoita on kymmenesosa vastaajista. MBA-koulutuksissa mukana olleista vastaajista reilu puolet toimii erilaisissa päällikkö- tai esimiestehtävissä ja vajaa puolet on yrityksen toimitusjohtajia tai kuuluu yrityksen omistajiin.

MBA-koulutuksissa mukana olleet vastaajat toimialoittain, N=20

Toimiala	%-osuus vastaajista
Teollisuus	45 %
Kauppa	2 %
Palvelut	45 %

Yritysten / organisaatioiden henkilöstömäärä, %-vastaajista MBA-koulutuksissa mukana olleet, N=20

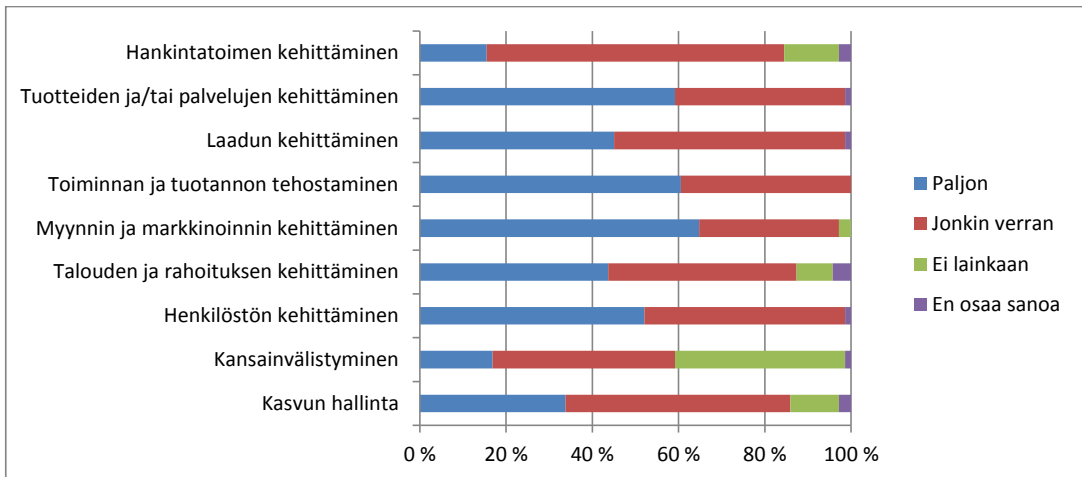

KUVIO 4. MBA-opintoja suorittaneet vastaajat toimialoittain sekä vastaajien työorganisaatioiden henkilöstömäärä

MBA-opiskelijat toimivat pääasiassa joko teollisuus- tai palvelutoimialalla (45 %), 2 % heistä edustaa kaupan alaa. Muista vastaajista poiketen MBA-opiskelijat toimivat suurimmaksi osaksi yli 50 henkilöä työllistävissä työorganisaatioissa. Neljännes toimii 10-49 henkilöä ja kymmenesosa 1-9 henkilöä työllistävässä työorganisaatioissa.

3.2 Liiketoiminnan kehittämisen painopisteet lähitulevaisuudessa

Kyselyssä vastaajia pyydettiin kertomaan mihin yrityksen liiketoiminnan kehittäminen painottuu lähitulevaisuudessa ja minkä verran. Vastausvaihtoehtoina oli *paljon, jonkin verran, ei lainkaan tai en osaa sanoa*. Kyselyssä oli annettu valmiiksi vaihtoehtoja keskeisiltä liiketoiminnan kehittämisen osa-alueilta sekä mahdollisuutena nimetä myös jokin muu osa-alue. Seuraavissa kuvioissa on esitetty tarkemmin osa-alueittain lähitulevaisuuden kehittämisen painopistealueet. Kaikkien vastaajien (N=71) vastauksien (kuvio 5.) lisäksi MBA-koulutuksiin osallistuneiden vastaukset on esitetty omana kokonaisuutena (kuvio 6.).

KUVIO 5. Liiketoiminnan kehittämisen painopisteet lähitulevaisuudessa – Kaikki vastaajat, (N=71)

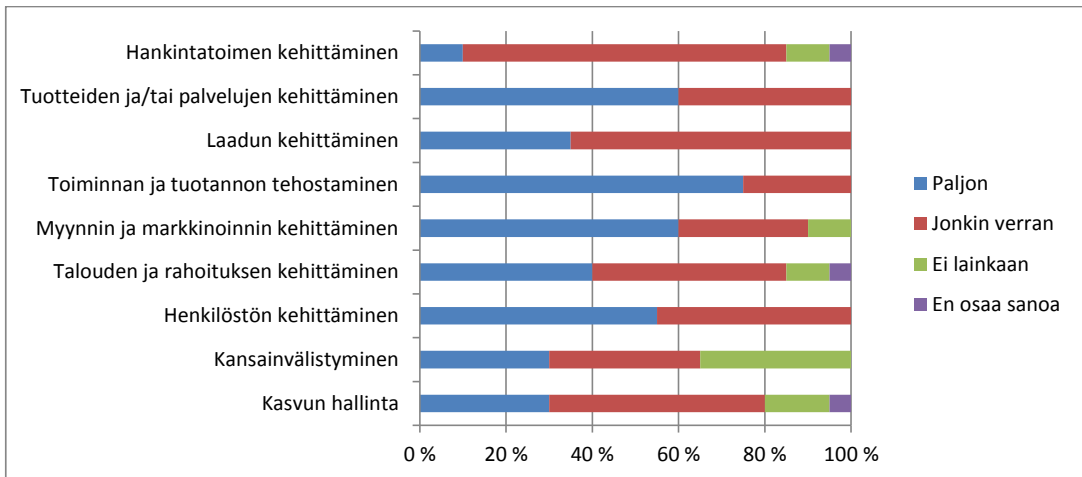
Kuviosta 5 voidaan havaita, että vastaajien organisaatioissa kaikki kuviossa esitetyt osa-alueet koetaan kehittämisen kannalta tärkeiksi –vähintään 85 % vastaajien organisaatioista painottaa paljon tai jonkin verran kehittämistoimissaan näitä kaikkia kuvion osa-alueita lukuun ottamatta kansainvälistymistä. Kansainvälistyminen on vain noin 60 %:lla vastaajaorganisaatioista alue, johon kehittämistoimia aiotaan lähitulevaisuudessa paljon tai jonkin verran painottaa.

Osa-alueet, joihin yli puolet vastaajayrityksistä ja -organisaatioista suuntaa kehittämistään *paljon* lähitulevaisuudessa on:

- Myynti ja markkinointi, 64 % yrityksistä ja organisaatioista
- Toiminnan ja tuotannon tehostaminen, 60 % yrityksistä ja organisaatioista
- Tuotteet ja/tai palvelut, 59 % yrityksistä ja organisaatioista
- Henkilöstön kehittäminen, 52 % yrityksistä ja organisaatioista

Toiminnan ja tuotannon tehostaminen on ainoa kyselyssä määritelty liiketoiminnan osa-alue, johon kaikilla vastaajayrityksillä kehittäminen kohdistuu joko paljon tai jonkin verran.

Valmiina olevien osa-alueiden lisäksi yritykset mainitsivat kehittämisen kohdistuvan ”muu osa-alue kohdassa” muun muassa ”alan järjestelmien sekä lainsäädännön ajantasaiseen osaamiseen”, ”tytäryhtiöiden perustamiseen”, ”jatkajan/jatkon järjestelyihin”, ”viestintään sähköisessä muodossa” sekä ”projektinhallinnan kehittämiseen”. Näihin vastaajat merkitsivät kehittämisen painottuvat *paljon*.

KUVIO 6. Liiketoiminnan kehittämisen painopisteet lähitulevaisuudessa – Vastaajina MBA-koulutuksissa mukana olleet, (N=20)

MBA-opiskelijoiden organisaatioiden keskeisimmät liiketoiminnan kehittämisen painopistealueet eivät eroa muiden yritysten ja organisaatioiden keskeisimmistä kehittämiskohteista, ne vain painottuvat eri tavalla (liite 1). MBA-opiskelijoiden taustaorganisaatioissa liiketoiminnan kehittäminen painottuu lähitulevaisuudessa *paljon*:

- Toiminnan ja tuotannon tehostamiseen, 75 % yrityksistä ja organisaatioissa
- Tuotteiden ja/tai palvelujen kehittämiseen, 60 % yrityksistä ja organisaatioissa
- Myyntin ja markkinoiden kehittämiseen, 60 % yrityksistä ja organisaatioissa
- Henkilöstön kehittämiseen, 55 % yrityksistä ja organisaatioissa

MBA-opintoja suorittaneiden vastaukset painottavat muiden organisaatioiden vastauksia enemmän kehittämisen painopistealueissa toiminnan ja tuotannon tehostamista sekä kansainvälistymistä. Laatu puolestaan painotetaan MBA-opintoja suorittaneiden vastauksissa muita organisaatioita edustavia vastauksia vähemmän.

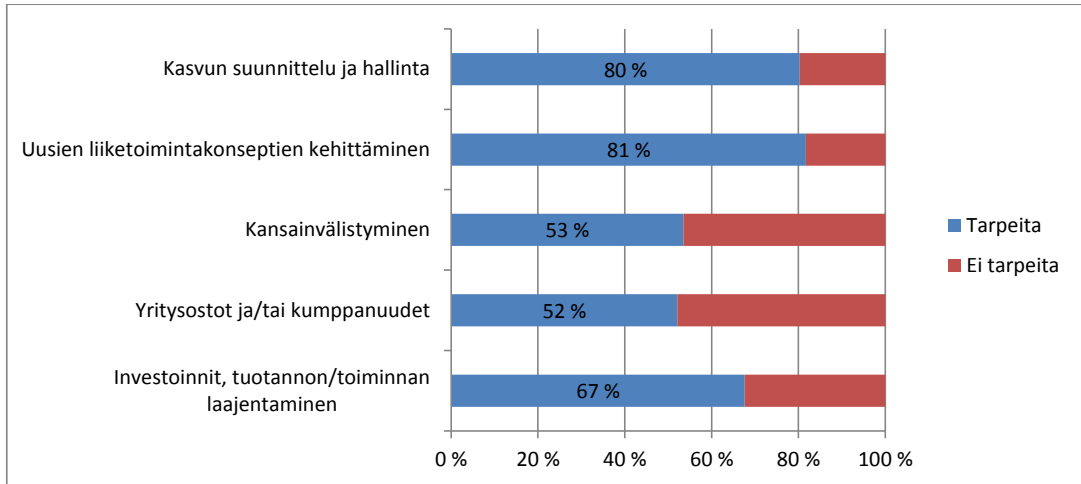
3.3 Osaamis- tai koulutustarpeet liiketoiminnan eri osa-alueilla

Seuraavassa on kuvattu tarkemmin millaisia liiketoimintaosaamisen tarpeita vastaajilla tai heidän organisaatioillaan on ja kuinka ne painottuvat. Kyselyssä oli nimettyä seuraavat teemat: Kasvu, hallinto, tuotteet ja markkinat sekä toiminnan tehostaminen sekä näihin liittyviä keskeisiä alateemoja, joihin vastaajat arvioivat tarpeitaan.

Jokaisessa teemassa oli lisäksi kohta ”muu, mikä?”, johon vastaajilla oli mahdollisuus lisätä oma teemakohtainen tarve.

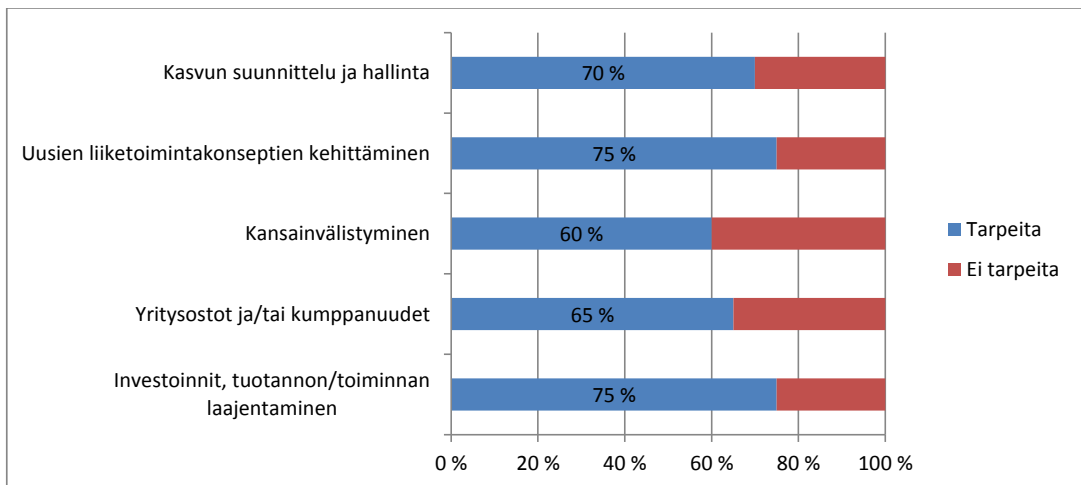
Tulokset on koostettu yhteen kaikkien vastaajien osalta, lisäksi MBA-koulutuksissa mukana olleiden vastaukset on eritelty muista vastaajista ja esitetty omana kokonaisuutenaan.

Kasvuun liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet

KUVIO 7. Kasvuun liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet – Kaikki vastaajat (N=71).

Kaikkien vastaajien osalta kasvuun liittyvät keskeisimmät tarpeet, joihin tarvitaan lisää osaamista tai koulutusta, on uusien liiketoimintakonseptien kehittäminen sekä kasvun suunnittelu ja hallinta. Noin 80 %:lla vastaajista näitä tarpeita on itsellä tai työorganisaatiossa. Investointeihin sekä tuotannon ja toiminnan laajentamiseen liittyviä tarpeita on 67 %:lla yrityksistä sekä noin puolella kansainvälistymiseen ja yritysostoihin/kumppanuuksiin liittyviä osaamistarpeita.

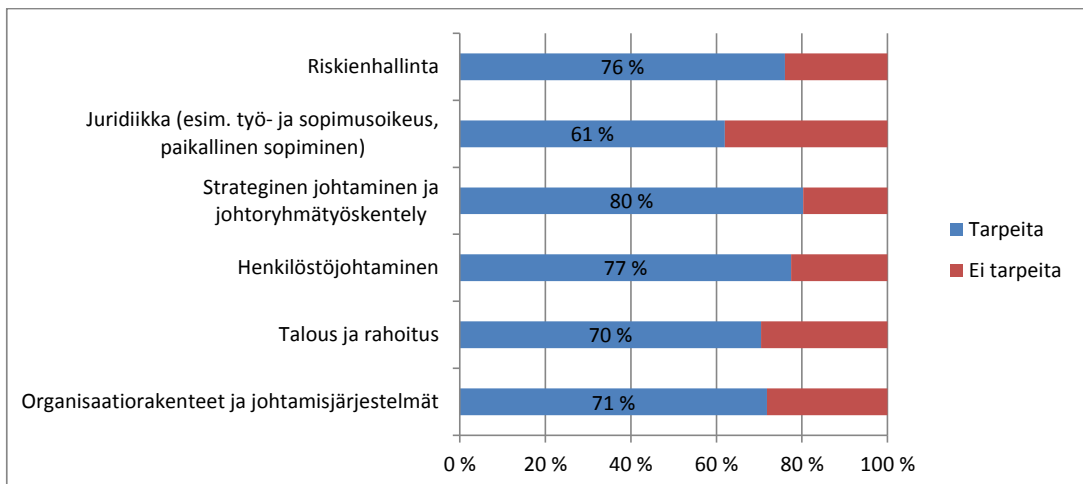
KUVIO 8. Kasvuun liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet - Vastaajina MBA-koulutuksissa mukana olleet, (N=20).

MBA-koulutuksissa mukana olleilla vastaajilla tai heidän organisaatioillaan kasvuun liittyviä tarpeita on suurimmaksi osaksi (75 %:lla) uusien liiketoimintakonseptien kehittämiseen ja investointeihin sekä tuotannon ja toiminnan laajentamiseen liittyen. Vastaajista 70 % kertoi tarpeikseen kasvun suunnittelun ja hallinnan sekä noin 60 % yritysostot ja/tai kumppanuudet ja kansainvälistymisen.

MBA-opintoja suorittaneilla tai heidän organisaatioillaan on enemmän osaamis- tai koulutustarpeita investointeihin, tuotannon/toiminnan laajentamiseen, yritysostoihin ja/tai kumppanuuksiin sekä kansainvälistymiseen liittyen kuin muilla vastaajilla tai heidän organisaatioillaan. Kasvun suunnitteluun ja hallintaan sekä uusien liiketoimintakonseptien kehittämiseen MBA-opintoja tehneillä on puolestaan muita vähemmän osaamistarpeita (liite 1).

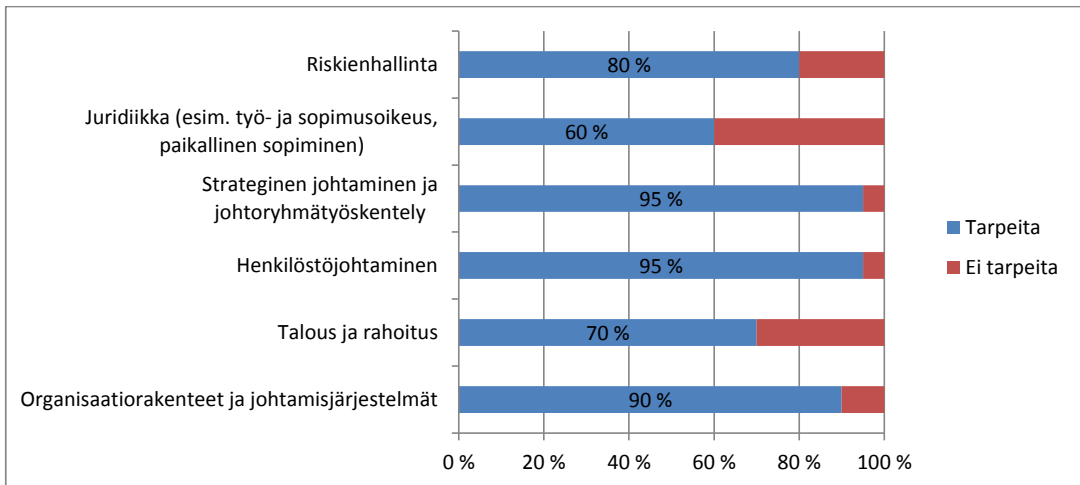
Vastaajat kertoivat ”muu, mikä?” kohdassa kasvuun liittyviksi tarpeikseen muun muassa ”kasvun rahoitus”, ”sähköinen viestintä”, ”direktiivipäivät”, ”johtaja koulutus” sekä ”kilpailutus”.

Hallintoon liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet

KUVIO 9. Hallintoon liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet – Kaikki vastaajat (N=71).

Hallintoon liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet painottuvat kaikkien vastaajien osalta siten, että noin 80 %:lla vastaajista tai heidän taustaorganisaatioilla on strategiseen johtamiseen ja johtoryhmätyöskentelyyn, henkilöstöjohtamiseen ja riskienhallintaan liittyviä tarpeita. Noin 70 % tarvitsee lisää osaamista tai koulutusta organisaatorakenteisiin ja johtamisjärjestelmiin sekä talouteen ja rahoitukseen. 61 % yrityksistä tarvitsee juridiikkaan (esim. työ- ja sopimusoikeus, paikallinen sopiminen) liittyvää osaamista.

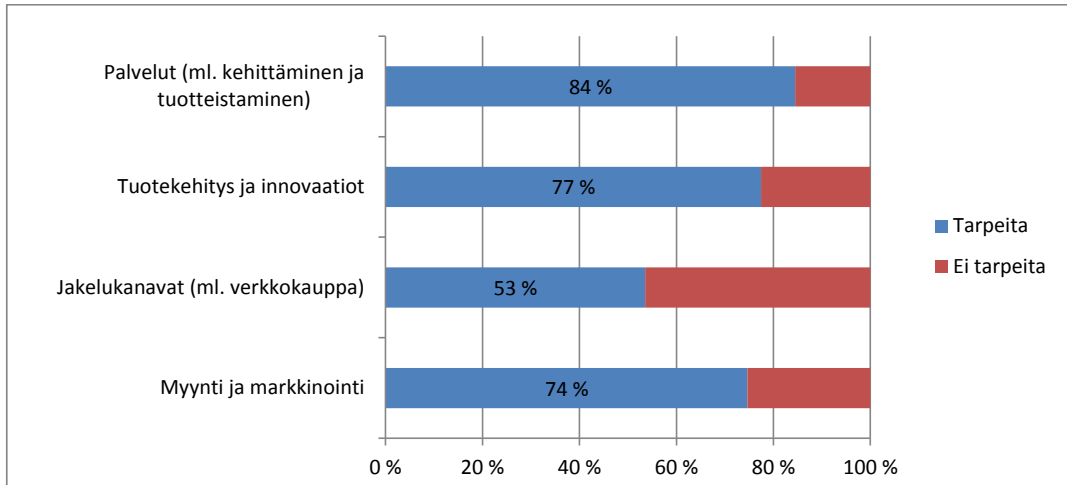
KUVIO 10. Hallintoon liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet - Vastaajina MBA-koulutuksissa mukana olleet, (N=20).

Lähes kaikilla MBA-opintoja suorittaneilla tai heidän organisaatioillaan on strategiseen johtamiseen, henkilöstöjohtamiseen sekä organisaatorakenteisiin ja johtamisjärjestelmiin liittyvää osaamis- tai koulutustarvetta. 80 %:lla vastaajista kehittämistarpeena on riskienhallinta ja 70 % MBA-opintoja suorittaneista kertoi talouden ja rahoituksen sekä 60 % juridiikan olevan se, mihin osaamista tarvitaan.

MBA-opintoja suorittaneilla tai heidän organisaatioillaan on enemmän osaamis- tai koulutustarpeita riskienhallintaan, strategiseen johtamiseen ja johtoryhmätyöskentelyyn, henkilöstöjohtamiseen sekä organisaatorakenteisiin ja johtamisjärjestelmiin liittyen kuin muilla vastaajilla tai heidän organisaatioillaan. Juridiikkaan MBA-opintoja tehneillä on puolestaan muita vähemmän osaamistarpeita (liite 1).

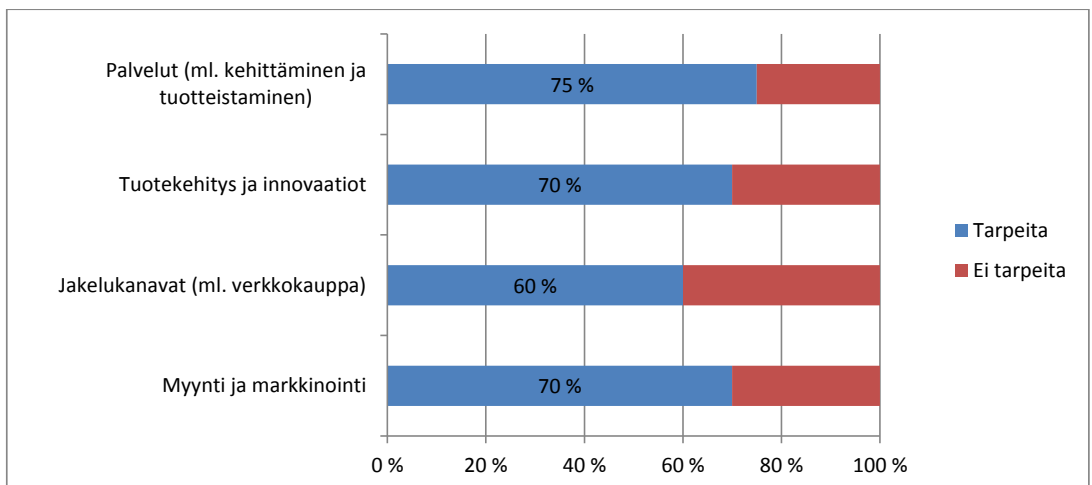
”Muu, mikä?” kohdassa vastaajat kertoivat hallintoon liittyviksi tarpeikseen muun muassa ”lähiesimiestaidot”, ”sähköinen viestintä”, ”neuvottelut hinnoista”, ”organisaatorakenteet” sekä ”osakkuudet” ja ”talous”.

Tuotteisiin ja markkinoihin liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet

KUVIO 11. Tuotteisiin ja markkinoihin liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet – Kaikki vastaajat (N=71).

Tuotteisiin ja markkinoihin liittyvissä osaamis- tai koulutustarpeissa kaikkien vastaajien osalta tarpeet painottuvat osa-alueittain siten, että suurin osa tarpeista kohdistuu palveluihin (ml. kehittäminen ja tuotteistaminen) (84 %). Noin 75 %:lla vastaajista on tarvetta osaamisen lisäämiseen tuotekehityksen ja innovaatioiden sekä myynnin ja markkinoinnin saralla. Hieman yli 50 % vastaajista ilmoitti jakelukanaviin kohdistuvista osaamis- ja koulutustarpeista.

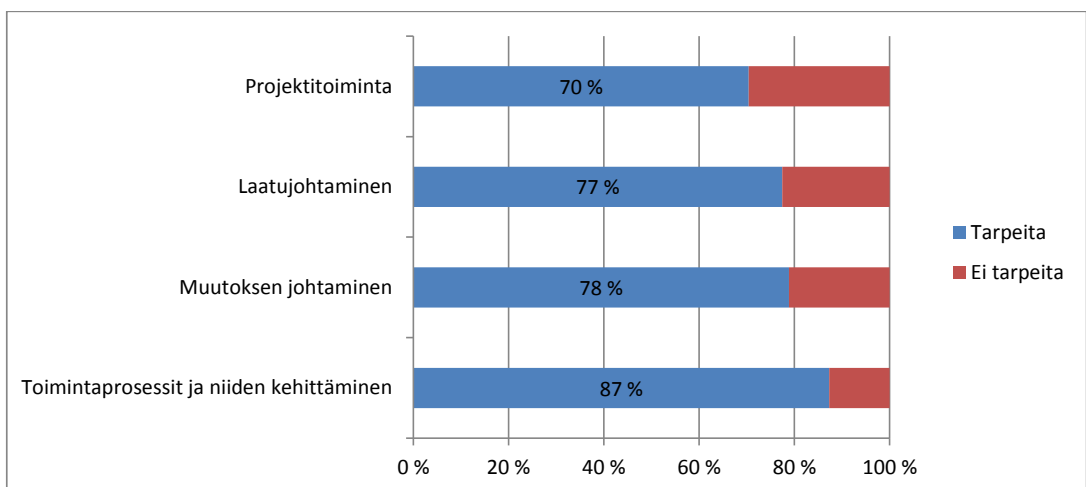
KUVIO 12. Tuotteisiin ja markkinoihin liittyvät osaamis- ja koulutustarpeet - Vastaajina MBA-koulutuksissa mukana olleet, (N=20).

MBA-koulutuksessa mukana olleiden tai heidän organisaatioiden tuotteisiin ja markkinoihin liittyvät tarpeet painottuvat osa-alueittain samoin verrattuna muiden vastaajien yhteen koostettuihin vastauksiin (liite 1.).

MBA-opintoja suorittaneilla tai heidän organisaatioillaan on enemmän osaamis- tai koulutustarpeita jakelukanaviin liittyen kuin muilla vastaajilla tai heidän organisaatioillaan. Palveluihin, tuotekehitykseen ja innovaatioihin sekä myyntiin ja markkinointiin MBA-opintoja tehneillä on puolestaan muita vähemmän osaamistarpeita (liite 1).

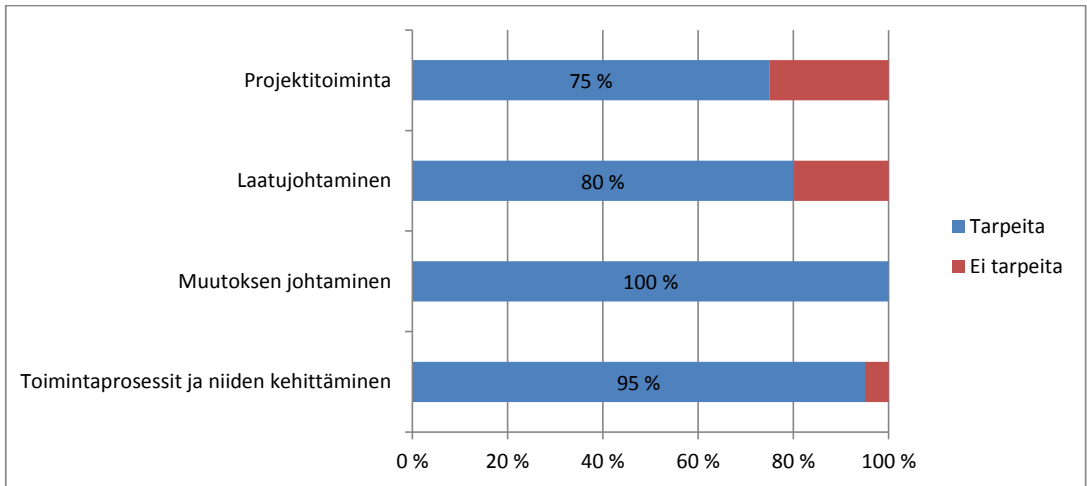
”Sähköinen viestintä”, ”myyntiosaaminen ja suorat sopimukset”, ”tuotekoulutus”, ”innovointi uusiin tuotteisiin” sekä ”erikoistuminen” olivat vastaajien tarpeita tuotteisiin ja markkinoihin liittyen ”muu, mikä?” kohdassa.

Toiminnan tehostamiseen liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet

KUVIO 13. Toiminnan tehostamiseen liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet – Kaikki vastaajat (N=71).

Toiminnan tehostaminen on kyselyssä nimetyistä neljästä liiketoiminnan kehittämisen teemasta osa-alue, johon keskimäärin kohdistui eniten tarpeita. Keskeisimpänä tarpeena ovat toimintaprosessit ja niiden kehittäminen, joka on 87 %:lla vastaajista osaamis- tai koulutustarpeena. 78 %:lla vastaajista muutoksen johtaminen ja 77 %:lla laatujohtaminen on alue, johon tarvitaan lisää osaamista. 70 % vastaajista ilmoitti tarvitsevansa osaamista tai koulutusta lisää projektitoimintaan.

KUVIO 14. Toiminnan tehostamiseen liittyvät osaamis- tai koulutustarpeet - Vastaajina MBA-koulutuksissa mukana olleet, (N=20).

Kaikilla MBA-opintoja suorittaneilla vastaajilla tai heidän organisaatioillaan on osaamis- tai koulutustarpeita muutoksen johtamisessa. 95 %:lla vastaajista toimintaprosessit ja niiden kehittäminen on aihe, johon halutaan lisätä osaamista. Laatujohtamiseen koetaan 80 %:lla ja projektitoimintaan 75 %:lla vastaajista olevan osaamis- tai koulutustarpeita.

MBA-koulutuksissa mukana olleiden tai heidän organisaatioiden toiminnan tehostamiseen liittyvät tarpeet poikkesivat hieman niistä tarpeista, joita muut vastaajat painottivat (liite 1.). MBA-opintoja suorittaneilla ja heidän organisaatioillaan on enemmän osaamis- ja koulutustarpeita kaikilla neljällä kuviossa esitetyllä toiminnan tehostamisen alueella kuin muilla vastaajilla tai heidän organisaatioillaan. Muiden vastaajien koostetuissa tuloksissa keskeisimpänä kehittämisen alueena nousee esille toimintaprosessit ja niiden kehittäminen (84 %) sekä toisena laatujohtaminen (76 %). Noin 70 %:lla on muutoksen johtamiseen ja projektitoimintaan liittyviä osaamistarpeita.

Vastaajat kertoivat ”muu, mikä?” kohdassa toiminnan tehostamiseen liittyviksi tarpeikseen muun muassa ”kasvun rahoitus”, ”sähköinen viestintä”, ”direktiivipäivät”, ”johtaja koulutus” sekä ”kilpailutus”.

3.4 Työllisyys- ja uranäkymät

Maisteriohjelman opiskelijan työllisyys- ja uranäkymiä kartoitettiin kyselyssä avoimella kysymyksellä. Sanallisia vastauksia kysymykseen saatiin 24 kappaletta ja vastaukset kattoivat kaikki tässä selvityksessä käytetyt pääluokat; Teollisuus, rakentaminen, kauppa ja palvelut. Lähes kaikki kyselyn tähän kysymykseen vastanneet arvioivat maisteriohjelman opiskelijan työllisyys- ja uranäkymät positiivisiksi. Ainoastaan kaksi teollisuustoimialalla toimivaa yritystä arvioivat vastakkaisen näkemyksen kauppatieteiden maisterin työllisyysnäkömiin – Näkymät arvioitiin ”ei

kovin hyväksi” tai ”rajallisiksi”, myös yksi pankkitoimialaa edustava vastaaja arvioi oman organisaationsa kohdalta työllisyysnäkymät valmistuneille maistereille olevan rajallisia. Näissä yrityksissä kuitenkin uranäkymien arvioitiin olevan hyviä ja tarjoten siinä paljonkin mahdollisuuksia.

Osa vastauksista esittää näkökulmia siitä, minkälaisiin tehtäviin työorganisaatioissa kauppatieteiden maisterit sijoittuvat. Koulutusorganisaatioissa maisterikoulutus tarjoaa erilaisia asiantuntijatehtäviä sekä kehittämis- ja opetustehtäviä, lisäksi muutama teollisuus- ja rakennustoimialaa edustava kertoi maistereita tarvittavan talouden hallintaan.

Seuraavassa on muutamia vastaajien avoimia vastauksia, jotka kuvastavat hyvin kokonaisuudessaan vastausten luonnetta:

”Hyvät näkymät sekä työllisyydessä että urakehityksessä” – Vastaaja vähittäiskaupan alalta.

”Hyvät näkymät. Yritys tarvitsee sekä lisää työntekijöitä että osaamista. Tällä seudulla ei ole niin helppoa rekrytoida uutta väkeä ja koulutusmahdollisuuksiakaan (varsinkin töissä oleville aikuisille) ei ole ainakaan liikaa. Tämän takia tällainen koulutusohjelma olisi tarpeen.” – Vastaaja teollisuustoimialalta.

”Uskon, että maisteriohjelmasta olisi paljonkin hyötyä urakehityksen kannalta työorganisaatiossamme.” – Vastaaja teollisuustoimialalta.

”Tarvetta olisi koulutuksen käyneelle henkilölle jo nyt, mutta myös tulevaisuudessa.” – Vastaaja terveys- ja sosiaalitoimialan yrityksestä.

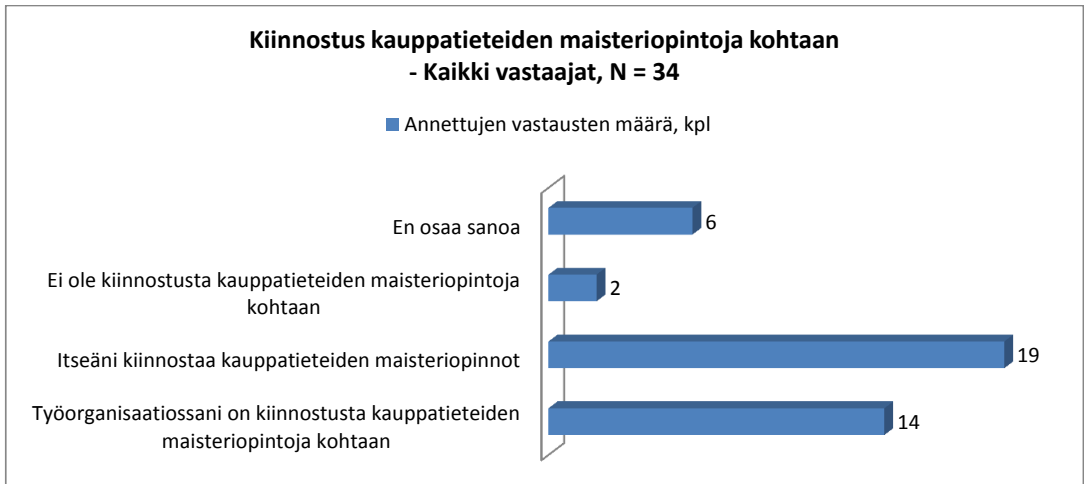
”Hyvät ja paremmat aina tulevaisuudessa.” – Vastaaja palvelutoimialalta.

”Erinomaiset.” – Vastaaja palvelutoimialalta.

”Arvioisin ne erittäin hyväksi.” – Vastaaja rakennustoimialalta.

3.5 Kiinnostus maisteriopintoja kohtaan

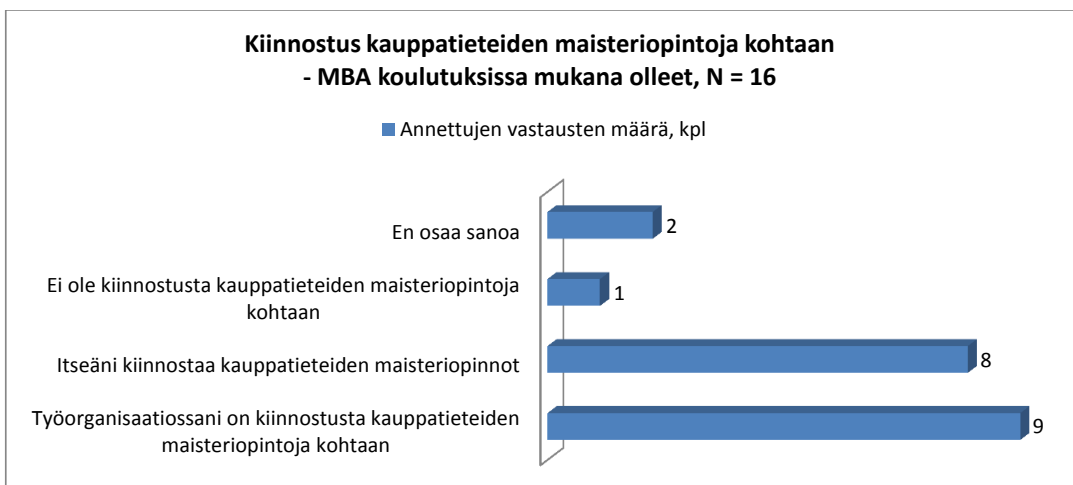
Kyselyssä kysyttiin vastaajien ja heidän edustamiensa organisaatioiden kiinnostusta suunniteltuja maisteriopintoja kohtaan eli osallistumispotentiaalia. Kysymys oli monivalintakysymys, jossa vastaaja pystyi valitsemaan yhden tai useamman vastausvaihtoehdon. Kysymykseen vastanneiden määrä on 34. Seuraavissa kuvioissa on kuvattu vastausten sisältöä. Tulokset on esitetty siten, että MBA -koulutuksissa mukana olleiden vastaukset on koostettu omaksi kokonaisuudeksi.

KUVIO 15. Kiinnostus kauppatieteiden maisteriopintoja kohtaan, N=34 –Kaikki vastaajat.

Vastaukset toivat hyvin esille osallistumispotentiaalia ja kiinnostusta maisteriopintoja kohtaan niin vastaajien osalta kuin vastaajien taustaorganisaatioiden osalta.

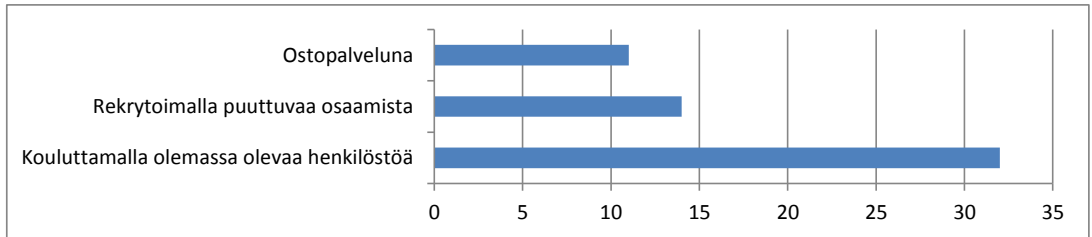
- Vastaajista 19 kertoi itse olevan kiinnostunut kauppatieteiden maisteriopinnoista. Suurin osa näistä vastaajista toimii, joko teollisuus- tai palvelutoimialalla, mutta myös kauppa ja rakennustoimiala olivat edustettuina. Kolmasosa näin vastanneista toimii kokoluokaltaan alle 50 henkilöä työllistävässä organisaatiossa.
- Vastaajista 14 kertoi, että omassa työorganisaatiossa on kiinnostusta maisteriopintoja kohtaan. Myös heistä suurin osa edusti teollisuus- tai palvelutoimialoja ja noin kolmasosa toimii kooltaan alle 50 henkilöä työllistävässä organisaatiossa.

KUVIO 16. Kiinnostus kauppatieteiden maisteriopintoja kohtaan, N=16 –MBA –koulutuksissa mukana olleet vastaajat

MBA-opintoja suorittaneilla ja myös heidän taustaorganisaatioissa näyttäisi olevan vastaustuloksien perusteella kiinnostusta maisteriopintoihin.

Osalta vastaajista ei kysytty suoraan osallistumispotentiaalia maisteriopintoihin, vaan asiaa lähestyttiin toisesta näkökulmasta. Vastaajilta kartoitettiin yrityksen liiketoiminnan kehittämisen painopistealueita lähitulevaisuudessa sekä osaamistarpeita näihin liittyen. Vastaajien kartoituksessa merkitsemät osaamistarpeet ovat niitä osaamisalueita, joita maisteriopinnot tuottavat. Kyselyssä kysyttiin: ”Millä tavoilla yritys mielellään hankkisi tarvitsemaansa puuttuvaa osaamista?” (kuvio 17).

KUVIO 17. Millä tavoilla yritys mielellään hankkisi tarvitsemaansa puuttuvaa osaamista? (N=38)

Tähän kysymykseen vastaajia oli yhteensä 38 ja vastaukset painottuivat siten, että vastaajat mieluiten hankkisivat tarvitsemaansa puuttuvaa osaamista omaa henkilöstöään kouluttamalla (32 vastaajaa). 14 vastaajaa rekrytoisi mielellään puuttuvaa osaamista ja 11 hankkisi puuttuvan osaamisen ostopalveluna. Tähän kysymykseen vastattaessa vastaajalla oli mahdollisuus merkitä useampi kuin yksi vastausvaihtoehto.

4. Yhteenveto ja johtopäätökset

Esiselvityshankkeessa toteutetun kyselytutkimuksen perusteella yli puolet vastaajista (N=71), jotka edustivat suurimmaksi osaksi Kokkolan ja Kaustisen seutukunnassa toimivia yrityksiä ja organisaatioita, kertoivat liiketoiminnan kehittämisen omassa organisaatiossaan painottuvan lähitulevaisuudessa paljon:

- **Myyntin ja markkinoinnin kehittämiseen (65 %)**
- **Toiminnan ja tuotannon tehostamiseen (61 %)**
- **Tuotteiden ja/tai palvelujen kehittämiseen (59 %)**
- **Henkilöstön kehittämiseen (52 %)**

Vastaajilta kysyttiin myös liiketoiminnan eri osa-alueisiin liittyviä osaamis- tai koulutustarpeita. Yli 60 %:lla vastaajista tai heidän organisaatioistaan lisää osaamista tarvitaan seuraaviin alueisiin:

- **Toimintaprosessit ja niiden kehittäminen (87 %:lla)**
- **Palvelut (mukaan lukien kehittäminen ja tuotteistaminen) (84 %:lla)**
- **Uusien liiketoimintakonseptien kehittäminen (81 %:lla)**
- **Strateginen johtaminen ja johtoryhmä työskentely (80 %:lla)**
- **Kasvun suunnittelu ja hallinta (80 %:lla)**
- **Muutoksen johtaminen (78 %:lla)**
- **Henkilöstöjohtaminen (77 %:lla)**
- **Tuotekehitys ja innovaatiot (77 %:lla)**
- **Laatujohtaminen (77 %:lla)**
- **Riskienhallinta (76 %:lla)**
- **Myynti ja markkinointi (74 %:lla)**
- **Organisaatorakenteet ja johtamisjärjestelmät (71 %:lla)**
- **Talous ja rahoitus (70 %:lla)**
- **Projektitoiminta (70 %:lla)**
- **Investoinnit, tuotannon/toiminnan laajentaminen (67 %:lla)**
- **Juridiikka (60 %:lla)**

Kyselyn tulokset antavat tietoa siihen tarkoitukseen, millaista osaamista maisteriopintojen tulisi tuottaa. Kyselyssä vastaajat arvioivat liiketoimintaosaamistarpeitaan, jotka oli jaoteltu neljään teemaan: Kasvuun, hallintoon, tuotteisiin ja markkinointiin sekä toiminnan tehostamiseen. Toiminnan tehostamiseen liittyviä osaamistarpeita kyselyyn vastaajilla oli keskimääräisesti eniten, samalla se on myös alue, johon 61 % vastaajien työorganisaatioista aikoo liiketoiminnan kehittämistään painottavan paljon lähitulevaisuudessa.

Kauppätieteiden maisteriohjelman opiskelijan työllisyys- ja uranäkymät arvioitiin keskipohjanmaalla positiivisiksi. ”Hyvät näkymät sekä työllisyydessä että urakehityksessä” - vastaus toistui usein avoimissa vastauksissa.

Kysely toi esille myös kiinnostusta suunniteltuihin kauppätieteiden maisteriopintoihin, vaikka se ei ollutkaan esiselvityksen pääasiallinen tehtävä. Kyselyn tulos vastaajien kiinnostuksesta kertoo suuntaa antavasti maisteriopintojen osallistumispotentiaalista, mitä kyselyyn vastanneilla selkeästi näytti olevan. Kysymykseen vastanneista (N=34) 19 kertoi itse olevan kiinnostunut

maisteriopinnoista sekä 14 kertoi omassa työorganisaatioissaan olevan kiinnostusta maisteriopintoja kohtaan. Nämä 14 vastaajaa edustavat suurimmaksi osaksi yli 50 henkilöä työllistäviä organisaatioita.

Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat, että keskipohjalaisissa yrityksissä ja organisaatioissa on paljon liiketoiminnan eri osa-alueille sijoittuvia osaamistarpeita. Puuttuvan osaamisen hankkimiseen yritykset ja organisaatiot mieluiten kouluttaisivat olemassa olevaa henkilöstöään kuin rekrytoisivat tai hankkisivat sitä ostopalveluna. Osaamisen kasvattamisen näkökulmasta kauppatieteiden maisteriohjelma toteutuessaan täydentäisi alueella oman alansa koulutusväylän ylemmän korkeakoulututkintoon saakka. Centria-ammattikorkeakoulusta valmistuneille tämä tarkoittaisi mahdollisuutta edetä oman alan opinnoissa maisteriksi saakka Kokkolassa. Centriasta tradenomiksi valmistuneilla on sijoittumis seuranta tutkimuksen mukaan kiinnostusta maisteriopintoihin. Vuosina 2008-2011 valmistuneista 13 % aikoi suorittaa maisterin tutkinnon. Kyseessä olevaan tutkimukseen osallistui 45,6 % kaikista valmistuneista (N=925). Opintojen jatkamismahdollisuus Kokkolassa olisi omiaan lisäämään kiinnostusta ja alueen vetovoimaa opiskelupaikkakuntana.

Kauppatieteiden maisteriopinnot Kokkolassa mahdollistaisivat joustavan opintopolun myös Vaasan avoimen yliopiston kauppatieteiden kandidaattiopintoja Kokkolassa suorittaneille. Näissä kandidaattioinnoissa brutto-opiskelijamäärä vuonna 2013 oli 353, heistä tutkintoa tavoitellen opiskelee 80. Opiskelijat ovat pääsääntöisesti Kokkolan ja Kaustisen seutukunnan alueella työskenteleviä aikuisopiskelijoita. Näistä tutkintoa tavoittelevista opiskelijoista keskimäärin 4 henkilöä vuosittain suorittaa Vaasan yliopiston KTM-tutkinnon. Maisteriopinnot on tällöin suoritettu pääkampuksella Vaasassa. Maisteriopinnot Kokkolassa mahdollistaisivat avoimen opiskelijoille sekä tämän hetkisille tutkinto-opiskelijoille joustavan etenemisen opinnoissa tutkintoon asti, työn ohella opiskellen kotipaikkakunnalla. Pääkampuksella tällä hetkellä tutkintoaan suorittavien työssä olevien tarpeita ei pystytä täysin huomioimaan opintojen joustavuudessa, koska opinnot on suunnattu päiväopiskelijoille.

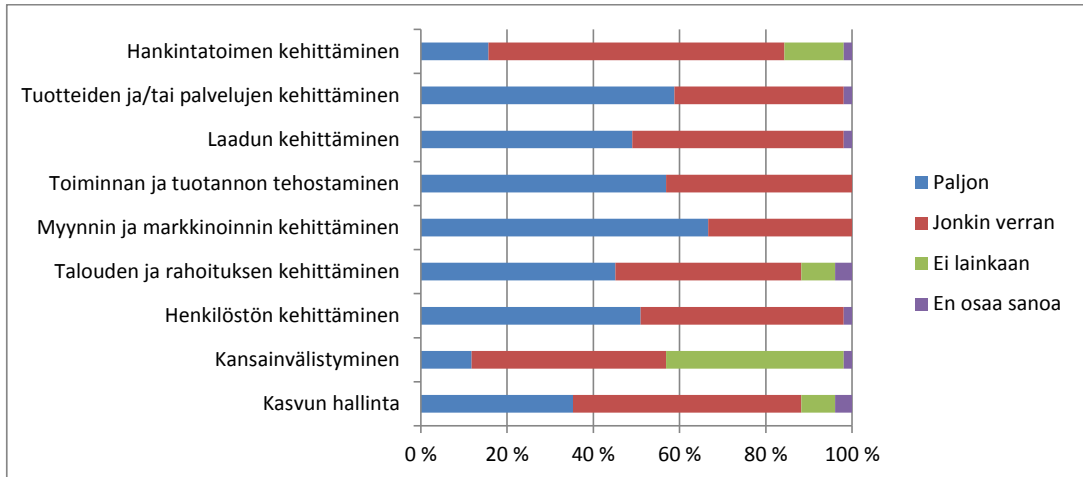
Keski-Pohjanmaan alueen väestön koulutusrakennetta kuvaavasta tilastotiedosta vuodelta 2012 selviää, että alueen korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (22,9 %) on 5,8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin koko maassa (28,7 %) (Tilastokeskus). Keski-Pohjanmaan alueen työpaikoista 7 % on ylemmän korkeakouluasteen työpaikkoja. Ylempien korkea-asteen työpaikkojen muutos vuosina 2000-2011 on ollut + 62 % ja kehityksen suunnan on ennakoitu jatkuvan samanlaisena. Koulutusväylät olisivat yksi keino kehittää alueellisesti toimintamallia, ja luoda aiempaa korkeampaa osaamista (Keski-Pohjanmaan työllisyysstrategia 2020, Keski-Pohjanmaan liitto). Maisteriopinnot Kokkolassa antaisivat edellytykset alueen väestön koulutustason nostolle sekä mahdollistaisivat entistä paremman alueen menestyksen tukemisen – Tuottamalla uutta osaavaa työvoimaa ja parantamalla koulutuksellisin keinoin osaamisen ylläpitämistä alueella. Maisteriopinnot tukisivat osaltaan myös uusien yritysten mahdollisuuksia sijoittua alueelle alan yliopistotasaisen koulutuksen houkuttamina.

Keski-Pohjanmaan yrityskanta on vahvasti pk-yritysvältaista –etenkin mikroyrityksiä on paljon suhteessa muihin yrityksiin. Näille yrityksille on ominaista resurssien niukkuus ja erityisesti yritysten johdon ja hallintohenkilöstön tehtäväkenttien moninaisuus. Pk-yrityksissä toimivat päätöksentekijät joutuvat usein tekemään paljon asioita itse, koska ulkopuoliseen osaamisen hankkimiseen ei ole aikaa ja taloudellisia resursseja. Yritysten johtamis- ja kehittämistyö vaatii

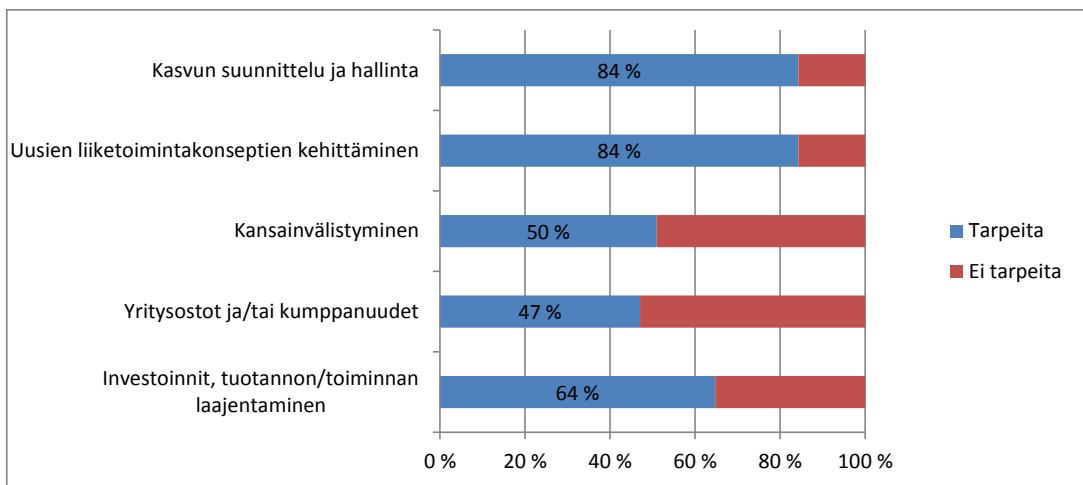
vanikkaa ja samalla monialaista osaamista. Näihin tarpeisiin vastaaminen on lähtökohtana Kokkolaan suunnitellussa kauppatieteiden maisterikoulutuksessa. Tämän esiselvityksen tulokset antavat viitteitä alueen yrityksissä olevista keskeisistä liiketoiminnan kehittämisen painopistealueista sekä osaamis- ja koulutustarpeista ja ovat omalta osaltaan tukemassa maisteriohjelman sisällön täsmentymisessä.

LIITE 1

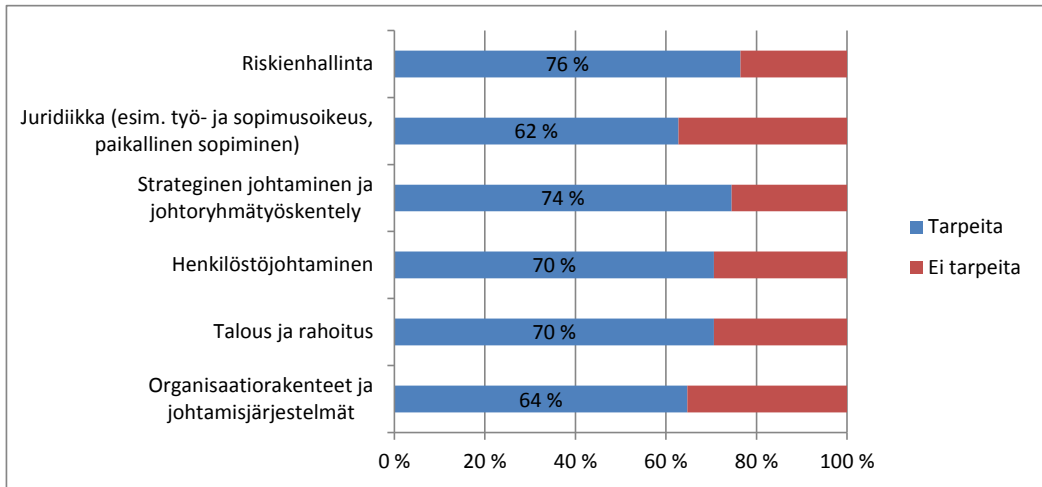
Kyselytulosten koonti: Liiketoiminnan kehittämisen painopistealueet lähitulevaisuudessa sekä osaamis- tai koulutustarpeet. (Muut kuin MBA-opintoja suorittaneet)

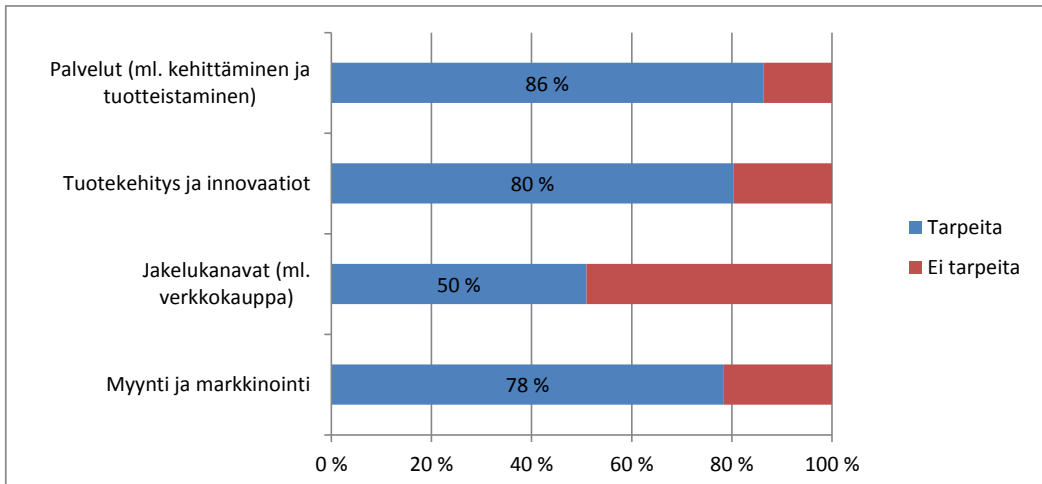
KUVIO 18. Liiketoiminnan kehittämisen painopisteet lähitulevaisuudessa, (N=51)

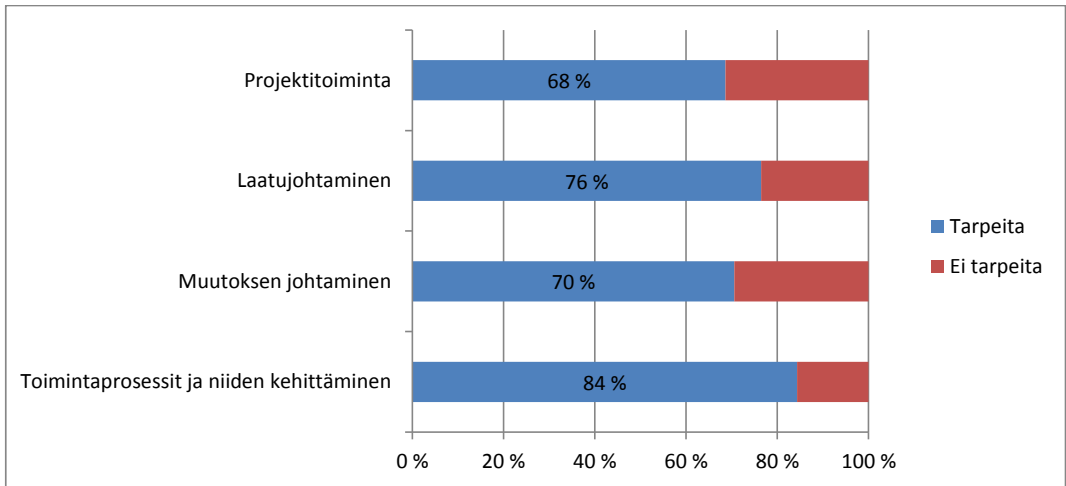
KUVIO 19. Kasvuun liittyvät osaamis- ja koulutustarpeet, (N=51).

KUVIO 20. Hallintoon liittyvät osaamis- ja koulutustarpeet, (N=51).

KUVIO 21. Tuotteisiin ja markkinoihin liittyvät osaamis- ja koulutustarpeet, (N=51).

KUVIO 22. Toiminnan tehostamiseen liittyvät osaamis- ja koulutustarpeet, (N=51).

ESISELVITYS KAUPPATIETEIDEN MAISTERIOHJELMAN KÄYNNISTÄMISEKSI KOKKOLASSA

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius sekä Vaasan yliopiston kauppatieteellinen tiedekunta ovat suunnitelleet kauppatieteiden maisteriohjelman käynnistämistä Kokkolassa. Maisteriohjelma tultaisiin toteuttamaan aikuisopintoina siten, että opiskeleminen työn ohella on mahdollista. Hakeutuminen ohjelmaan edellyttää aikaisempia soveltuvia opintoja.

Suunnitellun maisteriohjelman tavoitteena on, että ohjelman sisältö palvelisi mahdollisimman hyvin alueen elinkeinoelämää sekä työelämässä olevia opiskelijoita, jotka tarvitsevat työnantajansa tai oman yrityksensä toiminnan kehittämisessä uutta osaamista. Esiselvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa tähän tarkoitukseen. Tässä julkaisussa tuodaan esille keskeisiä yritysten liiketoiminnan kehittämisen painopistealueita sekä liiketoimintaosaamistarpeita. Julkaisussa esitetyt esiselvityksen tulokset perustuvat alueen yrityksille sekä muiden työorganisaatioiden edustajille suunnatun kyselyn kautta saatuihin tietoihin.

Esiselvitys toteutettiin Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa Keski-Pohjanmaan liiton rahoittamalla maakunnankehittämisrahalla. Esiselvitystä rahoittivat myös Kokkolanseudun Kehitys Oy, Kaustisen seutukunta sekä Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

ISBN 978-951-39-5927-2